

HET V OLKS BELA NG ■

LIBERAAL VLAAMS TIJDSCHRIFT
WWW.HETVOLKSBELANG.BE

Nr 5 • Mei 2024
Jaargang 146 • maandblad

In dit nummer

EDITORIAAL

Geen vodge papier / 2

OPINIE

Baksteen in de maag / 3

LVV

Poma-lezing over
de illiberale verleiding / 4

BOEK VAN DE MAAND

KZ-syndroom. Een litteken
dat nooit verdwijnt / 6

ANALYSE

Quo vadis Open Vld? / 8

BUITENLAND

Eindelijk Britse verkiezingen? / 10

LIBERAS

Het schaduwkabinet / 12

LVSF en LVV in reünie

Het Liberaal Vlaams Studentenverbond (LVSF) hield een geslaagde reünie-avond in de Antwerpse Bourla-schouwburg. Voor vele studenten aan de Vlaamse universiteiten blijft het LVSF de echte liberale leerschool, zo benadrukte LVV-voorzitter en oud-LVSF'er Maarten De Bousser in zijn gelegenheidstoespraak. Ook zei hij dat de liberalen meer dan ooit vandaag in de verdrukking zijn, "een land en een regio, verlamt door een subsidiepolitiek en bedorven economisch beleid bereikt langzaam zijn breekpunt". "Het LVV biedt in die tijden voor een steeds grotere groep politieke daklozen de eeuwige vuurtoren waar zij naar kunnen terugkeren. Het LVSF tracht met zo'n reünie het unieke netwerk van afgestudeerde bedrijfs-

leiders, advocaten, academici, ondernemers, ambtenaren... in stand te houden. Het is een netwerk dat onderschat wordt en daarom zal het LVV als koepelorganisatie dergelijke samenkomsten blijven organiseren. De voorzitter besloot: "Dit donkerblauwe kamp voor de laatste der Mohikanten, gestoeld op de wereld buiten de Wetstraat, zou wel eens sneller dan gedacht zeer relevant kunnen worden...". (foto Jelle Jansegers)

Karel Poma-lezing
met Alicja Gescinska
(blz. 4).

“
*Als de Belgische Grondwet een
 campagnethema wordt...*
 ”

Voorwoord door Bert Cornelis

Geen vodje papier

In de verkiezingscampagne is plots de 'Belgische Grondwet' opgedoken. Bijna alle partijen willen bestaande grondwetsartikelen wijzigen en allerhande zaken toevoegen. De ene wil een artikel over het recht op ondernemen, de andere wil een strenger optreden tegen online haat, of het recht op abortus en euthanasie grondwettelijk verankeren. En de federale regering en het parlement zelf hebben de deur opengezet voor een grondige aanpassing van de grondwet in de volgende regeerperiode via een lijst van artikelen die voor herziening vatbaar zijn verklaard. Een grondwet is vooral een instrument om essentiële vrijheden, zoals de vrijheid van onderwijs en de persvrijheid te verankeren en te beschermen tegen mogelijke regimes met slechte bedoelingen. Het is dan ook maar de vraag of onze grondwet mag gezien worden als een vergaarbak van allerhande verzuchtingen die te pas en te onpas in verkiezingscampagnes opduiken.

Rechtsstaat in gevaar

"De grondwet is geen vodje papier." Die uitspraak doet ons herinneren aan het jaar 1978 toen het beruchte Egmontpact werd gesloten, een voorstel van staats hervorming, waarin onder meer de splitsing van het kiesarrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde werd opgenomen. Maar de Raad van State was erg kritisch over de grondwettelijkheid van een aantal punten uit het pact. Toen vooral de Waalse socialist André Cools wou dat de regering de vernietigende adviezen van de Raad van State zou negeren, kondigde premier Leo Tindemans (CVP) op 11 oktober 1978 in de Kamer onver-

wacht zijn ontslag aan met de legendarische woorden: "Voor mij is de grondwet geen vodje papier. Ik ga van deze tribune weg, ik ga naar de koning en ik bied het ontslag van de regering aan." Toen al bleek dat sommige politici reeds last hadden met de grondwet.

Gehannes met de grondwet gaat volledig in tegen de geest van de grondwet zelf, namelijk voor stabiliteit en samenhang in het land zorgen. Grondwetspecialisten waarschuwen er zelfs voor dat gerommel met de grondwet het principe van de rechtsstaat zelf op het spel kan zetten.

Het nut van een grondwet en de bescherming die erin is opgenomen, ziet men slechts indien dit nut wordt aangevallen. Neem bijvoorbeeld de persvrijheid. Het is een van de vrijheden die het eerste sneuvelt in dictaturen. Je moet daarvoor zelfs niet buiten de Europese grenzen gaan kijken om dat te zien.

Aanval op openbare omroepen

Pen-Vlaanderen is een organisatie die zich inzet voor de vrije meningsuiting, vrede en internationale verstandhouding. Op haar website (penvlaanderen.be) is een rapport te vinden over de persvrijheid in Europa. Het rapport belicht het inzetten van onrechtmatige rechtszaken tegen journalisten om hun onderzoekswerk te belemmeren en de preciaire situatie van journalisten in ballingschap, met name in Rusland en Wit-Rusland. Maar ook dichterbij ons worden journalisten niet met rust gelaten. Neem maar de recente gebeurtenissen bij de

Italiaanse openbare omroep RAI waar wegens de verstikkende controle van de rechtse regering-Meloni journalisten zelfs in staking gingen. Verschillende programmamakers werden opzijgezet. Hoogtepunt was het incident met Antonio Scurati, de auteur van een reeks historische romans over de fascistische dictator Benito Mussolini. Scurati mocht een kritische monoloog naar aanleiding van de herdenking van de bevrijding van het fascisme in Italië, op het RAI-scherm niet voorlezen. Een onvervaard nieuwslezeres las de monoloog dan maar zelf voor. In Slovaakse waar recent een onaanvaardbare aanslag werd gepleegd op premier Robert Fico, kwamen de laatste maanden duizenden mensen op straat om te protesteren tegen het ontmantelen van de openbare omroep. In Hongarije kreeg premier Viktor Orbán al langer greep op de media. In Nederland weten we dat de nieuwe regering gestuurd wordt door ene Geert Wilders (PVV) van wie bekend is dat hij de financiering van de openbare omroep wil stopzetten. En heel dicht bij ons. Wat te denken van de plannen van het Vlaams Belang om de VRT zowel financieel als inhoudelijk te kortwieken?

Journalistiek is het mooiste vak van de wereld, maar dat kan enkel mooi zijn als de persvrijheid wordt gerespecteerd en journalisten hun werk in een democratisch en vrij klimaat kunnen uitoefenen.

Baksteen in de maag

door Mark Bienstman,
 mbienstman@hotmail.com

Herinnert u zich nog de heisa over de vernieuwde dienstregelingen van de Vlaamse vervoermaatschappij De Lijn: reizigers waren woedend omdat "hun" halte werd afgeschaft; ze blijven woedend omdat bussen minder frequent rijden; ze zijn boos omdat de dienstverlening beneden alles is, enz. Maar wie is daar de eigenlijke schuldige?

Voor een stuk is deze ergernis te begrijpen en terecht, maar als we eerlijk zijn, moeten we ook eens in eigen 'ziel' durven te kijken en het probleem tot op de bodem analyseren.

Volgebouwd

Vlaanderen is, zelf op wereldvlak, kampioen van de lintbebouwing. Het volstaat tijdens een klare dag vanuit het vliegtuigraam naar beneden te kijken: in al de ons omringende landen zie je in het landschap grote of kleine steden en dorpen liggen en voor de rest open ruimtes. Hier in Vlaanderen is die open ruimte bijna niet meer te vinden: langs alle wegen staan dicht of ver van elkaar woningen, bedrijfsgebouwen en andere kantoren.

Naast het feit dat dit tot enorme meerkosten leidt op het gebied van nutsvoorzieningen (water – elektriciteit – afvalwater – telefonie en internet - ...), maar ook bijvoorbeeld voor de postbedeling (denken we maar aan het "moeilijke" dossier van de krantenbedeling), de beschikbaarheid van winkels en banken (met geldautomaten...) op het platteland en nog het meest op de werking van het openbaar vervoer. Waar men in het buitenland met één enkele halte in het centrum van zelfs het meest afgelegen dorp alle inwoners kan bedienen, moet men hier langs alle wegen om de x meter (volgens de Stevaert-regel om de 750 meter) een halte voorzien, waar dan - in het beste geval - twee man en een paardekop op- of afstappen. Resultaat: de bussen rijden (zeker buiten de spitsuren) meestal leeg rond. Dat zoiets op termijn niet houdbaar, noch betaalbaar is, is dan ook niet meer dan logisch.

Maar... dan moet men niet schieten op De Lijn, maar op de vele (lokale) politici die destijds (om louter electorale redenen) toegelaten (en zelfs gepromoot hebben) dat iedereen op "het lapje grond van de bomma of den bompa" langs de steenweg een huisje hebben gebouwd. Niet alleen op gebied van Stedebouw en Ruimtelijke Ordening heeft men jarenlang zo maar wat gedaan, zonder de minste visie op (latere) kosten en baten van zo'n non-beleid. Grondspeculanten en verkavelaars hebben er goed hun boterham mee verdient, en hebben de samenleving nu opgezadeld met de maatschappelijke en milieukosten van dit verhaal.

Baksteen

Kortom, wij betalen nu met zijn allen de prijs voor een (destijds) kortzichtig beleid, waar men graag "de Belg met een baksteen in zijn maag" wilde plezieren. Nu schieten op de verantwoordelijken van het Openbaar Vervoer is niet geheel eerlijk: velen van ons wilden rustig, in het groen, ver weg van alles en ie-

dereen een eigen nestje bouwen. Welnu, dan moet men ook eerlijk durven toegeven (nu men ouder en/of minder mobiel is geworden) dat de belastingbetaler niet moet opdraaien voor de eerder egoïstische keuzes die destijds zijn gemaakt.

Moed

Veel problemen die nu bovenaan op de agenda staan binnen het politieke debat, hebben we in feite wel met zijn allen eerst zelf gecreëerd... Elk probleem dat we niet direct door een gebrek aan politieke moed en/of visie op lange termijn ten gronde hebben aangepakt, komt later (en in een veel grotere proportie) hoe dan ook terug op tafel. Het gaat in België en in Vlaanderen met veel zo.

De slang die in haar staart bijt

“Bij de verkiezingen in ons land in juni 2024 zal extreemrechts - dat zijn sympathie voor Orbán en andere pleitbezorgers van een of andere vorm van illiberalisme nooit onder stoelen of banken heeft gestoken – het erg goed doen.” Die voorspelling deed filosofe Alicja Gescinska in haar uiteenzetting ‘De illiberale verleiding. Over de uitholling van de democratische rechtsstaat’, naar aanleiding van de Karel Poma-lezing 2024 in Antwerpen.

De Karel Poma-lezing is een initiatief van een 15-tal verenigingen, waaronder het LVV, die zich verbonden voelen met de figuur van Karel Poma (1920-2014). Poma was staatssecretaris en minister, maar bovenal een uitgesproken liberaal, overtuigd vrijzinnige en humanist. Als eerbetoon werd in 2017 de jaarlijkse Karel Poma-lezing in het leven geroepen. Voor de eerste lezing werd Karel De Gucht uitgenodigd. Later hielden onder meer de betreurde rector van de VUB, Caroline Pauwels, de lezingen.

Dit jaar viel de eer te beurt aan Alicja Gescinska, wetenschapster, auteur en columniste, maar bovenal spitsvondige filosofe. Haar lezing focuste op de verontrustende politieke ontwikkelingen in Europa met de opkomst van extreemrechts en de aanvallen op de liberale democratie.

Lokroep

Zij komt tot de vaststelling dat ook in België het politieke centrum bekoord geraakt door de lokroep van wat zij de ‘illiberale democratie’ noemt, of de aanhangers van zij die de kernprincipes van de democratische rechtsstaat aan hun laarzen lappen. Alicja verwoordde dat zo: “De rechterlijke macht wordt ook bij ons door politici ondermijnd. Ook bij ons bepleiten politici maatregelen in naam van een groter collectief doel ten koste van bepaalde individuele vrijheden.”

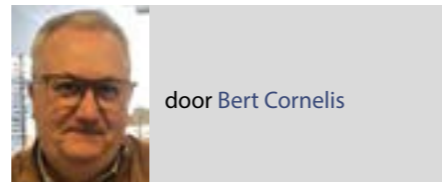
Dé cruciale vraag is natuurlijk waarom mensen

stemmen voor politici die zowel de rechtsstaat als de democratie aantasten en zo hun eigen individuele rechten en maatschappelijke vrijheden schaden.

Om die vraag te beantwoorden neemt ze ons eerst mee naar onze heel onrustige tijden waarin de liberale democratie als ideaal helemaal niet meer de wind in de zeilen heeft. Haar grote bezorgdheid gaat dan ook naar de opmars van de illiberale democratie, de schijndemocratie die het liberalisme als de oorzaak van alle kwaad benoemt. In haar zoektocht naar de oorzaken van het verval van de liberale democratie komt ze uit op zowel psychologische, politieke als ideologische drijfveren.

Maar eerst omschrijft ze goed wat eigenlijk het woordenpaar liberaal en democratie betekent. Democratie is zo verbonden aan verkiezingen, vrije verkiezingen waarbij de wil van het volk gerespecteerd wordt. In het Rusland van Poetin is dat bijvoorbeeld al niet meer het geval, hoewel hijzelf Rusland zeker als een democratie ziet. Het element ‘liberaal’ gaat dan weer over de grondwettelijke bescherming van onze vrijheden: persvrijheid, vrije meningsuiting, religieuze vrijheid of de scheiding der machten.

In haar analyse verwijst ze naar voor haar bekende filosofen zoals de Pool Kolakowski en Hannah Arendt die uitstekende analyses maakten over het totalitarisme in de twintigste eeuw. Hoewel ze figuren als Viktor Orbán uit

door Bert Cornelis

Hongarije of de machthebbers in Rusland en China niet met aanhangers van het nazisme, communisme en fascisme wil vergelijken, is het naast elkaar leggen van die tijdsgewrichten toch interessant: “Vergelijken tussen vroeger en nu is geen reductio ad hitlerum, maar een noodzaak om de psychologische, ideologische en politieke mechanismen te begrijpen waarom mensen zich afkeren van de idee en het ideaal van de liberale democratie.” En dan kom je uit op de menselijke natuur zelf. En die is doorheen de voorbije eeuwen niet echt veranderd.

Angst

De term ‘illiberale democratie’ lijkt een tegenspraak in woorden, maar dat is het niet. “Een illiberale democratie is een slang die in haar eigen staart bijt en zichzelf langzaam dreigt op te peuzelen of te vergiftigen.” Je kan dan twee kanten op: ofwel wordt die illiberale democratie weer een liberale democratie omdat de bevolking die onvrije verkiezingen niet langer pikt, ofwel stevent men af naar een regelrecht autoritair regime. Dat oppeuzelen gebeurt door het aan banden leggen van de vrijheid van de pers, de staatsmedia die vehikels van partijpropaganda worden of de rechtsgang die uitgehold wordt door het politiek benoemen van rechters. Een evolutie die we overigens niet alleen in Hongarije, maar ook in Italië kunnen waarnemen. Verder leeft de illiberale democraat van het opwekken van angst bij de bevolking, met het intimideren van tegenstanders, of het gewoon verbieden van politieke partijen die niet

in de pas lopen. Ook de interessante case van Wilders in Nederland komt hierbij aan bod: “... als je naar het illiberale draaiboek van Orbán en co kijkt en ziet hoe Wilders dezelfde scenario's voor ogen heeft, dan weet je genoeg.”

Drijfveren

Maar waarom stemmen mensen op figuren als Orbán in Hongarije, Meloni in Italië of Wilders in Nederland? Daarbij focust Gescinska op vier “psychologische drijfveren”: het verlangen naar veiligheid; de behoefte aan betekenis; de afkeer van het andere; de vloek der verongelijken.

Er is niets mis met beleidsvoerders die voor veiligheid voor hun bevolking zorgen. Het gaat wel mis als zij hun bevolking het gevoel geven dat ze in een crisis leven en hen veiligheid beloven in ruil voor minder vrijheid. Alle waarden zoals economische welvaart, identiteit en religie zijn zagezegd bedreigd en de illiberale democraat belooft er iets aan te doen door meer veiligheid, en minder vrijheid. Hetzelfde geldt voor de behoefte aan betekenis. Mensen snakken naar erkenning en houvast, en de illiberale democraat schiet ook hier te hulp door in tijden van verwarring de boodschap te verkondigen dat hét leven en jé leven niet zinloos zijn, maar deel van een groter plan zijn, ja zelfs van een religieuze inzet. Elementen die zeker terug te vinden zijn in het nazisme. Je praat de mensen “betekenis” aan door ze te wijzen op het groeps- en gemeenschapsgevoel, waarin dan ook de enige en echte waarheid bestaat. Wie daar anders over denkt, moet gewoonweg uitgeschakeld worden.

En zo ben je snel bij de afkeer van het andere, van het pluralisme en de diversiteit. Van dezelfde orde is de vloek der verongelijken, het gevoel van mensen dat ze tekort worden gedaan, dat anderen het beter hebben, meer voordelen krijgen, dat er onzichtbare krachten zijn die hen uitbuiten. De illiberale democraat werpt zich hier dan op als een alternatief dat tegen de gevestigde orde ingaat, een orde waartoe vaak de illiberale democraat zelf behoort.

Vier aanbevelingen

Kunnen we het tij nog keren? Als het van Alicja Gescinska afhangt, zeer zeker en daarvoor heeft ze vijf aanbevelingen klaar.

Ten eerste moeten we het liberalisme naar waarde schatten, het gaat zomaar niet om een eigenheid van een bepaalde partij, maar om kernwaarden waarop onze democratische rechtsstaat steunt. Ten tweede: wees op uw hoede voor politici die uitgaan van het identitaire en het pluralisme ontkennen. Ten derde: omring u met andersdenkenden, spreek met hen en sta open voor andere politieke denkbeelden. “Er heerst een antipolitiek sentiment, en dat is een sentiment dat illiberale verleiders graag uitbuiten. Daarom is het belangrijk te blijven geloven in de waarde en de noodzaak van politiek en politieke betrokkenheid.” Hou ten vierde goed in de gaten of er niet te veel op uw buikgevoel en emoties wordt ingezet, en men u angst aanpraat. En ten slotte is het aankweken van een gezonde politieke burgerzin belangrijk, als remedie tegen politieke onwetenschap en de gedachteloosheid, het ontbreken van de wil om zelf na te denken

Alicja Gescinska, De illiberale verleiding. Over de uitholling van de democratische rechtsstaat. Uitgave ter gelegenheid van de Karel Poma-lezing 2024, Antwerpen, Borgerhoff&Lamberigts, Humanistisch Verbond 2024, 38 blz. Te verkrijgen bij het Humanistisch Verbond, info@humanistischverbond.be of telefonisch: 03 233 70 32.

‘KZ-syndroom’ is vooral een “waarschuwing”

De geërfde littekens

door Aviva Dierckx

Henri Heimans, magistraat op rust, ging naar de presentatie van Dirk Verhofstadt's boek 'Dagboek 1933 - Het gevaar van extreemrechts'. Hij vertelde over schriftjes met kampherinneringen en verzetsverhalen die zijn vader naliet. De rest is geschiedenis. Letterlijk. Want ze gaan beiden het spoor volgen en het verhaal vertellen van Henri's ouders, die beiden uit de kampen terugkeerden maar er levenslange littekens van meedroegen.

Henri Heimans is kind van twee verzetsmensen, de ene joods, de andere niet. Ze kenden elkaar in de oorlog nog niet. Ze maakten ieder verschrikkelijke dingen mee en verloren geliefden. Ze droegen lichamelijke en psychische littekens. Er was veel zwijgen. Het kind groeit zo op. Het kind is haast mantelzorg. Na de dood van de moeder gaat de vader schrijven. "Lees maar als je er klaar voor bent." De zoon leest het pas echt na zijn pensioen.

We kennen de naam Henri Heimans uit de krant. Hij is de man die vijf jaar geleden een juridische oorlog startte tegen de extreemrechtse organisatie 'Schild & Vrienden'.

Intussen kennen we het resultaat: 1 jaar effectief voor Dries Van Langenhove en celstraffen met uitstel voor 5 medebeklaagden. Ze werden over de hele lijn schuldig verklaard, en onder meer veroordeeld omdat ze racistische, seksistische en negationistische memes hadden gedeeld in gesloten chatgroepen.

En intussen schreef hij samen met Dirk Verhofstadt het 'KZ-syndroom – een litteken dat nooit verdwijnt'. Het boek werd op 12 maart 2024 voorgesteld, exact op de datum dat de Gentse rechtbank haar uitspraak deed. Er is samenhang tussen deze dingen.

Zwijgen

Littekens uit de kampen, daar was lang weinig aandacht voor.

De overlevenden zwegen meestal. De klassieker is dat ze zich zelf schaamden dat ze overleefden en zoveel anderen niet. Het is waarschijnlijker dat wat 'zo' gruwelijk en onbegrijpbaar is, zich voor de meesten niet zonder hulp laat formuleren. En het is zeker zo dat de goegemeente ook liever al die ellende niet wou weten. De wereld moest heropgebouwd worden, dus laten we daarop focussen. Maar zelfs wat je negeert, bestaat op de ene of de andere manier toch nog wel...

De term KZ-syndroom wordt pas eind jaren zestig bekend in onze contreien (definitie: KZ-syndroom is het post-concentratiekamp syndroom, een vorm van posttraumatische stress stoornis, PTSS. Het doet zich voor bij mensen die in de kampen leefden onder voortdurende bedreiging van de dood of verminking. Ze kenden na de bevrijding intense angsten, nachtmerries en pijn).

In de jaren tachtig kwam er plots een golf onverwerkte pijn – niet toevallig een periode waarin veel overlevenden met pensioen gingen – 'help, tijd om na te denken en achteruit te blikken'. Het verlate maar heftige effect werd ineens iets waar hulporganisaties en

psychiaters mee geconfronteerd werden, en een antwoord op moesten bieden.

Nu maken we iets dergelijks mee. De oorspronkelijke getuigen zijn ons al bijna allemaal ontvallen, maar hun kinderen ... die opgegroeid zijn met de oorverdovende stilte van de pijn van hun ouders, die de psychische littekens van hun ouders ondergingen maar niet eens correct konden duiden ... dié zijn nu aan de beurt.

Aan de beurt in de zin dat zij, nu de ouders er niet meer zijn, toch gaan graven naar het verleden, en het toetsen aan de getuigenissen die ze wél kennen, bijvoorbeeld uit de literatuur (Primo Levi) of uit herinneringsprojecten (Kazerne Dossin). Of dat zij nu pas, na het overlijden van de ouders, toch dozen in kelder of zolder vinden met objecten, foto's, brieven en zelfs in stilte neergeschreven getuigenissen.

Geërfd

Aan de beurt 'ook' in de zin dat er een fenomeen opduikt waarmee opnieuw psychiaters aan de slag moeten, namelijk dat het kampsyndroom geërfd kan worden door de volgende generatie. Inderdaad, wanneer in een gezin één of beide ouders een KZ-syndroom heeft, of op andere manieren de Tweede Wereldoorlog projecteren, dan kan dat de kinderen ook serieuze littekens opleveren. Zo worden zij tweedegeneratie-slachtoffers.

Hierover bestaat een klassiek werk van Marianne Hirsch 'The Generation of Postmemory'. Daarin beschrijft zij dit perfect: "Wanneer we verpletterende herinneringen erven en opgroeien met verhalen van voor onze geboorte of ons bewustzijn, bestaat de kans dat ons eigen levensverhaal door dat van onze voorouders wordt overschaduwd of zelfs volledig verdrongen". Alsof je ouders jouw 'backing vocals' worden. Alsof jij, als eerste na hun generatie van zwijgen, niet alleen hun stem maar ook een beetje hén wordt. Gewoon omdat jij wél achterom hebt gekeken naar het verleden. Of, omdat er in het heden zo'n sterke trigger aanwezig is, die jouw doet vrezen dat het 'allemaal opnieuw kan gebeuren', maar dit keer met jou als éérste in plaats van als tweede generatie... In zo'n geval ga jij dan natuurlijk volop voor postume rechtvaardigheid, zowel door te gedenken, aan het licht te brengen, maar ook door aan te klagen en te waarschuwen.

Ook bij Henri Heimans sloeg het pas echt 'uitgesteld' toe nadat hij op rust ging na een lange carrière in de magistratuur, de schriftjes van zijn vader las, én hij getriggerd werd door

de Pano-reportage over 'Schild & Vrienden', waaruit onder meer bleek hoe zij de spot drijven met de uitroeiing in de kampen en gaskamers. Gekwetst en verontwaardigd legt hij klacht neer, en stelt zich ook burgerlijke partij. Want onrechtstreeks is hij belanghebbende en ook slachtoffer van de nazi-gruwelen.

Viool

Op de kaft van het boek staat een viool met snaren van prikkeldraad. Het beeld illustreert een verhaal dat de auteurs ontdekken over de moeder van Henri, die violiste was. Hij herinnert zich dat hij als kind haar zo graag eens had horen spelen, maar ze had de viool voorgoed opgeborgen. Nooit werden meer details gegeven. Speelde haar migraine haar parten? Haar gekwelde zenuwen? Had ze voor nazi's moeten optreden? Was er een andere reden? Stilte heerste over alles wat het oorlogsverleden betrof, in huize Heimans. Maar de auteurs van KZ-syndroom stoten op een aangrijpend detail dat de verklaring levert. Wanneer ze de tocht volgen van Henri's moeder na de bevrijding, maar voor ze terug in België aankomt, speuren ze na waar Rie, de moeder, in Zweden verbleef, met andere kampvrouwen in quarantaine om aan te sterken. Dat had impact in dat dorpje, en onze auteurs vinden heel wat weerslag in de plaatselijke pers. Rie blijkt daar op de afscheidsavond voor haar groep naar België mocht vertrekken, viool gespeeld te hebben. Ze kwamen er zelfs achter wát ze speelde, namelijk Solveig's Lied van Grieg, een lied vol verlangen naar de terugkomst van een geliefde. Rie wist immers nog niet dat haar toenmalige echtgenoot niét met haar herenigd zou worden, dat vernam ze pas een jaar later in 1946. Een

Henri Heimans en Dirk Verhofstadt.

krop-in-de-keel verhaal, en Henri Heimans weet nu waarom zijn moeder daarna alleen nog heeft gekeken naar haar viool.

Sporzoekers

Op dezelfde manier traceren Henri Heimans en Dirk Verhofstadt het hele traject van Henri's moeder en vader.

Het traject van de vader is net iets beter besnuffelbaar, omdat die op late leeftijd nog met grote 'sense of urgency' schriftjes begon vol te pennen met zijn herinneringen aan het verleden (én waarschuwingen voor de toekomst).

Voor moeders pad wenkten bijna enkel de tijdslijn en de geografische sporen, en een paar brieven. Dan is het zaak om getuigenissen te vinden van mensen die op dezelfde plaats en tijd vergelijkbare feiten meemaakten, of om oude krantenarchieven uit te pluizen, contacten te leggen met onderzoekers in verschillende landen, en in alle gevallen ook al die plaatsen zelf te bezoeken.

Wát een tocht, wát een werk, wat een pijn... Maar ook: wat een band zal dit hebben doen ontstaan tussen de twee auteurs.

Gebundeld

De kracht van dit boek is dat het vertrekt van het particuliere, maar het verheft tot het verhaal van alles en iedereen.

Het is een oogopener voor wie weinig of niets weet over oorlog, verzet, vervolging en de nazi-ideologie (en dat zijn er helaas te veel, zeker als net nu blijkt dat de nakomelingen van de slachtoffers het syndroom in hun psyche meedragen). Het is voor wie er wél al veel over weet of las toch nog compleet nieuw, omdat het vele bronnen en getuigenissen samen plaatst, context geeft, bevestiging van hoe het wel degelijk was. Het is hét antwoord aan alle revisionisten en ontkenners.

En het is zeker ook een waarschuwing over wat niet komen mag. "Nie wieder ist jetzt".

Henri Heimans en Dirk Verhofstadt, KZ-syndroom. Een litteken dat nooit verdwijnt, Antwerpen, Houtekiet, 2024, 384 blz., 29,99 euro (ook als e-book verkrijgbaar: 16,99 euro).

Quo vadis Open Vld?

door Lawrence Vanhove, ondervoorzitter LVV

Over een kleine maand is het zo ver, op 9 juni 2024 gaan we naar de stembus voor alle bovenlokale verkiezingen. In tijden waar de tijdsgeest met het Elchardus-denken en oprukkend populisme weinig bemoedigend zijn, zijn lokale politici en militanten – velen onder jullie dus, waarvoor oprecht hulde – bezig om de laatste rechte lijn voor te bereiden voor de kiescampagne. Terwijl de campagne nu stilaan moet losbarsten, wil ik die aan de vooravond van een potentieel ingrijpende verandering in het politieke landschap mijn licht laten schijnen op de vraag die ons bezig zal houden vanaf 10 juni: “Hoe moet het verder met Open Vld?”

Allen achter Alexander

Onder leiding van onze premier heeft de top van Open Vld gekozen voor een strategie van continuïteit, waarbij de partij zich profileert als betrouwbare beleidsmakers die stabiliteit bieden in turbulente tijden. De aandachtige Volksbelang-lezers zal weten dat ik altijd al een koele minnaar was van de keuze om alles in te zetten op dat ‘leiderschap’. In 2021 schreef ik reeds: “Politiek personeel komt en gaat, het zou bijvoorbeeld aanlokkelijk kunnen zijn om naar analogie met Vooruit te kiezen voor onze premier als drijfveer voor groei, maar die groei zou niet duurzaam zijn. Charismatische actoren op het nationale toneel zijn nodig, maar blijven ondergeschikt aan het liberale verhaal.”

Hoewel mijn scepticisme in de loop der tijd groter is geworden, ligt de keuze om vernieuwing ‘on hold’ te zetten in functie van een duidelijke campagne rond onze premier nu voor bij de kiezer. Het resultaat zal mijns inziens de leidraad vormen van hoe het nu verder moet. Belangrijk hierbij is dat we de lat hierbij op een eerlijk niveau dienen te leggen. Het enige wat telt om de strategie van de laatste te beoordelen is het huidige aantal zetels in de parlementen. Partijwoordvoerder Tom Ongena zei in ‘het Duel’ op VTM dat de partij bij minder dan 10% “de kans vrij groot is dat we in de oppositie zullen gaan”, maar we moeten strenger zijn

voor onszelf. Het meenemen van ongunstige peilingen in een zelfbeoordeling zijn potentieel zelfbegoocheling, een zucht van opluchting bij een eventueel resultaat van 11% grotesk. De enige lat is die van de kiezer: 16 zetels in het Vlaams Parlement, 12 federaal en 2 Europees. En dat is eigenlijk al een vorm van zesjescultuur.

Het leiderschap opnemen federaal zou tot een electorale winst leiden, dat is de belofte die de toenmalige partijtop ons maakte. De belofde ‘doping’ van de kanseliersbonus bleek echter een fata morgana. Een lager resultaat dan in 2019 moet ons grondige conclusies doen trekken. Enig realisme noopt ons dus om te concluderen dat in elk scenario een grondige transformatie op zijn plaats zal zijn. We hebben ten onrechte de hervormingen en hernieuwingen op de lange baan laten schuiven, een uitstel dat we ons eigenlijk niet konden permitteren.

Knallen tegen Marnette I

Hoewel we als partij nu al bepaalde lessen kunnen trekken over de laatste jaren, is het voordat de kiezer de kaarten geschut heeft, moeilijk om voorafnames te doen over de daarop volgende coalitievorming. Het is koffiedik kijken of Theo Francken’s wensdroom om samen een meerderheid te halen uitkomt. Of als deze haalbaar zou blijken, er geen dissidentie ontstaat bij bepaalde principiële

rechtgeaarde N-VA’ers. Aan de andere kant moeten we waken dat er geen dissidente parlamentsleden (gedoog-)steun zouden geven aan een eventueel (minderheids-) kabinet. Vlaams Belang staat voor alles waar wij tegen vechten, en de kanshebbers om de Vlaamse liberale fractie uit te maken lijken van het juiste hout gesneden, dus het risico lijkt bij ons gering dat het hier op uitdraait. Bij een “samen een meerderheid”-kabinet hebben we als liberalen tonnen munitie om vijf jaar lang te vechten in het parlement. De grootste kans lijkt echter nog steeds een coalitie met vier partijen, waar wij als liberalen net ons vel duur zouden kunnen verkopen, staatsvermindering en paal en perk stellen aan de regelgeving en subsidiëring op Vlaams niveau zijn absolute prioriteiten bij die optie. Lukt dat niet, dan loont het ook niet om deel te nemen. Zelfs als kleine partij kan je sterk wegen.

Federaal stelt zich een andere situatie, een lange regering van lopende zaken of zelfs nieuwe verkiezingen na een mislukte lange regeringsonderhandeling is niet ondenkbaar.

Hier zijn vele scenario’s mogelijk maar steeds is er een ijzersterk alternatief, met name vijf jaar ‘knallen’ tegen Marnette I, of een regering met eender welke andere premier waar Marnette de facto de scepter zal zwaaien. In die zin zijn

onze federale lijsten een strategische zwakte, weinigen onder de potentiële verkozenen hebben genoeg afstand van het verleden van onze regeringsdeelnames om nadien een geloofwaardige gesel te worden voor Marnette en co. Relevante talenten werden geëvacueerd naar de Europese lijst. De schaarse hoop op ‘effectieve’ oppositie ligt in mijn thuisprovincie. Maar ook hier, zelfs als kleine partij kan (en moet) je je vel peperduur verkopen. Het feit dat we in zekere mate terugplooiën op een ‘neobelgisme’ is ook hier een strategisch risico. Hoewel een 2/3e meerderheid op dit moment weinig waarschijnlijk lijkt, kan de kiezer de kaarten alsnog zo schudden dat het institutionele luik tegen de verwachtingen in naar het voorplan komt. Op dat moment staan we met de huidige houding niet klaar met eigen ‘blauwe lijnen’ voor die hefbomen uitmaken voor het sociaal-economische te verwezenlijken. Als liberalen kunnen wij confederaler zijn dan de zelfverklaarde confederalisten.

Partijvernieuwing, uitstel is nog geen afstel

De partijvernieuwing zal sowieso pertinent worden in het najaar, de volgende voorzittersverkiezing existentieel. De diverse congressen worden in de M34 soms smalend ‘een duur hobbyproject van de vorige’ voorzitter genoemd, maar de verwezenlijking van de congressen is van onschatbare waarde: inhoudelijk ligt een degelijk compromis klaar dat het merendeel van het brede liberale spectrum bindt én een antwoord is op de huidige tijdsgeest, waar we op zowel de economische als de ethisch-morele ‘assen’ een unieke positie innemen tegen de Elchardus-consensus in. Een blauwe lijn die aangehouden moet worden, willen we een schisma voorkomen. Om het in de woorden van menig militanten die ik in januari sprak te zeggen: “we moeten wat Egbert gestart was afwerken”.

Een blauwe lijn die aangehouden moet worden, om als liberalen te strijden tegen méér staat en de dreiging van een conservatief-nationalistische renaissance. Inhoudelijke consistentie moet onze variant falanx zijn. Gedaan met kopstukken die tegen eigen principes en congressen ballonnetjes oplaten. Met frivoliteiten zoals ‘ondernemerschap in de grondwet’ zet de partijtop zich buiten de bandbreedte die hen gegeven werd door de leden en militanten.

Het verzuim om de partij te vernieuwen, zorgt er ook voor dat we geen aantrekkelijk alternatief zijn voor andere politieke actoren. Om bij wijze van voorbeeld met één ‘dark timeline’ te duiden: een geloofwaardige vernieuwde Liberale Partij had klaar kunnen staan als potentieel alternatief voor N-VA’ers bij een eventuele dreiging van

samenwerking met Vlaams Belang. Het feit dat we niet klaarstaan voor mensen als hen, vergroot in dat scenario de kans dat die mensen zullen moeten inbinden. We zijn momenteel geen geloofwaardig alternatief. Op dat vlak zal het dus zaak zijn dat alle kopstukken zich vanaf 10 juni 2024 inschakelen in het grotere liberale verhaal, ego ondergeschikt aan principes en ideeën. Kunnen ze dat niet, houden ze beter de eer aan zichzelf om plaats te maken: men moet vanaf 10 juni 2024 denken in het belang van het liberalisme in dit land.

Open Vld is de partij die als een van de belangrijkste verwezenlijkingen de ontzuiling op haar hoed kan spelden. Paradoxaal genoeg heeft dat voor een atomisme gezorgd waarbij de partij los is gaan staan van de beweging. Het zal zaak zijn om opnieuw aansluiting te vinden bij het liberale middenveld, van jongeren over senioren tot – jawel u leest het goed – onze vakbonden. Het LVV ziet hier een faciliterende rol om de verenigingen weer te laten spreken, maar in een ideale wereld onderhoudt de partij ook met deze organisaties contact. Wat ons bindt is sterker dan wat ons scheidt. Samen moeten we de strijd aangaan tegen de nationalistische, gauchistische en populistische dreigingen.

De partij zal ook organisatorisch moeten vernieuwen, een combinatie van bottom-up beslissingen gedragen door militanten en afdelingen met een top-down aanpak van talent management en expertise. Een moderne partij dient meer te lijken op een goed gerunde KMO eerder dan een veredelde scoutsvereniging uit de jaren negentig.

Hoog banier

Op 10 juni 2024 zullen we wakker worden in een nieuwe realiteit. Wat die ook moge zijn, mogen we gezinsdefaitistisch blijven liggen en de politieke situatie van dat moment ons laten verlammen. Met vernieuwende krachten moeten we beginnen bouwen aan de liberale partij van de 21e eeuw, om uitiem een vrijere maatschappij te bewerkstelligen. Een Liberale Partij die op een geloofwaardige manier een toekomstvisie voor kan spiegelen. Die terug hoop kan bieden. Onze vlag moet tussen nu en 2029 weer zegepralen.

Premier Alexander De Croo: kan hij op zondag 9 juni de meubelen voor Open Vld nog redden?

“Verenigd Koninkrijk”

De bende van de stronk

Soms is het goed je popklassiekers te kennen. Bij de gedeeltelijke, plaatselijke verkiezingen in Engeland en Wales op 2 mei, stonden de Brexiteers van de Tories beteuterd te kijken naar de uitslagen. Vol onbegrip over het gedrag van de kiezer. Die is het kotsbeu dat de Conservatieven er een zootje van gemaakt hebben.

Maar van een spiegel hebben die nog nooit gehoord, tenzij om zichzelf erin te bewonderen. Er is namelijk één goede reden om de ‘déconfiture’ van de huidige regering Sunak te begrijpen, en die ligt vervat in een omineuze calypso song uit 1943. “Sir Lancelot” zong toen: “Woe is me, shame and scandal in the family” in de film ‘Walked with a Zombie’.

Zombie

Alle woorden kloppen: de partij was tot zombie gedegradeerd, met nu al liefst 65 Lagerhuisleden die het zinkende schip verlaten hebben, en weigeren nog op te komen bij de nakende parlementsverkiezingen – ten allerlaatste in januari 2025. Sunak, heeft de hele tijd volgehouden dat het in de vroege herfst zou gebeuren (het is het voorrecht van de eerste minister om een datum uit te pikken). Met de rampzalige uitslagen voor ogen is alles uitgesteld tot een niet nader bepaalde datum.

Het roulettespel dat de Tories onder elkaar speelden en met de dag engnationalistischer vormen aannam, dreigt ze nu de kop te kosten, na 14 jaar bewind.

Boris

Ze schoten onder elkaars duiven. Twee regeringen van Theresa May, die eerst tegen Brexit was, maar de kaap keerde naar stugge verdediging ervan, lieten al het slechtste vermoeden. Haar akkoord met de EU, het ‘Brexit Withdrawal Agreement (2020)’, werd tot driemaal toe verworpen door het Lagerhuis. Vooral onder impuls van de anti-Europese ex-journalist Boris Johnson die het vertrouwen in May uitholde, om zelf premier te worden. Het waren hilari-

sche toestanden maar ook pijnlijke veldslagen in Westminster (“Order ! Order !”). Maar vooral beschamend, hoe het cynisch vastklampen aan de macht alle politiek fatsoen versmachtte. Leugens konden Johnson niet redden. Hij had zich niet aan de verbodsregels gehouden in de coronatijden, en moest na goed drie jaar, ook voor nog meer fratsen, uiteindelijk de laan uit.

Volgde de mislukte ijzeren dame Liz Truss, die het exact 50 dagen volhield, om ingeruild te worden voor Rishi Sunak, wiens Engels beter is dan zijn politiek genie. Hij verwacht het beleid met de belangen van de banken (hij werkte eerst bij de investeringsbank Goldman Sachs) en de speculatieve vorm van hefboomfondsen (hedge funds), waarin hij zich daarna bekwaamde.

Janhagel

Wat heb ik een heimwee naar Lord Peter Carrington (1919-2018). Ik leerde hem kennen omdat hij zijn optrekje, ‘The Manor House’, had in het gehucht Bledlow, waar toevallig ook mijn Engelse familie woont (in een bescheidener pand, dat wel). Maar zelden zo’n eenvoudige, begripvolle en zachte man gekend. Zat op defensie, op buitenlandse zaken tijdens de Falklandoorlog, bracht een vredesbestand in Rhodesië, werd secretaris-generaal van de NAVO. Maar harkte na zijn politieke carrière het gras aan het graf van mijn oom, plantte bloemen, bewoog zich tussen de marktgangsters en de vaste klanten van ‘Freehouse The Lion of Bledlow’, deed vrijwilligerdienst. Wat moet ik dan met het Tory-janhagel van vandaag ?

Van de Tory blijft alleen een romps over, een stronk. Komt rechtstreeks uit het gevecht met

door Lukas De Vos

de Black Knight uit Monty Pythons ‘The Holy Grail’: wordt een arm afgehakt door Arthur. “It is but a scratch”; tweede arm af? “Just a flesh wound”. Been af. “I’m invincible”. Tweede been af? “All right, we’ll call it a draw”. Dat soort zinloze koppigheid van het eigen gelijk. Talisman van de wereld, zoals in Van Ostaijens “Bende van de Stronk”.

Wie de feiten negeert, moet op de blaren zitten. Het waren plaatselijke verkiezingen, maar als je verkozenen gehalveerd worden (van 991 naar 515, voorbijgestoken zelfs door de liberaal-democraten), als je 20 stadsraden verliest, alle grote steden in handen van Labour ziet komen of blijven (vooral Londen, waar burgemeester Sadiq Khan voor de derde keer verkozen werd met een nooit gezien miljoen stemmen, 44 %), 10 van de politicommissarissen moet overdragen, en in twee ‘by-elections’ de conservatieve kandidaten billenkoek kregen met een ongezien verschuiving naar Labour dat de zetels inpikte (Wellingborough en Kingstone), dan volstaat fluiten in het donker niet meer.

Onbegrip

Want wat was de reactie van Sunak ? Toeteren dat één conservatieve burgemeester comfortabel zijn meerderheid behield, Ben Houchen in Tees Valley, een notoire aanhanger van Boris Johnson. En het verlies wijten aan onbegrip van de kiezer, want “wij Conservatieven hebben getoond dat we een visie hebben” en dat “Labour geen plan heeft om het land vooruit te helpen”. Sunak heeft één geluk gehad: de inflatie die een paar maanden geleden nog boven de 10 % was gestegen is door de internationale trend teruggezakt naar 4,2 %. Maar dat is ook het enige,

want de vooruitzichten zijn somber. Nog meer geld toesteken aan de wapenindustrie, de NAVO en Oekraïne kan alleen de sociale politiek doen krimpen.

Nee, een tweede adem is nog niet voor morgen, de groei van de economie is verwaarloosbaar (0,1 %), het laatste kwartaal is het BBP met 0,9 % afgenomen, de rente ligt op 4,3 % (ter vergelijking België: 3 %) – de cijfers komen van ‘The Economist’.

Erger is dat de kiezer stilaan doorheeft dat de gouden bergen die de Brexit beloofde een hersenschim zijn gebleken. Een ‘Megapoll’ van Survival bij 15.000 kiezers wees uit dat de helft dringend betere banden met de EU wil en amper 15% voor meer eigen beslissingsrecht is. ‘Best for Britain’, een onafhankelijke groep van wetenschappers, statistici, strategen en fixers, heeft berekend hoeveel pond sterling de regering heeft verknoeid sinds 2019: hun “Scandalous Spending Tracker” komt uit op het astronomische bedrag van £125,554,393,254. En wie was er bevoegd voor begroting en financiën vrijwel vijf jaar lang ? Juist. Sunak.

En dus schrikt ‘chief executive’ Naomi Smith niet terug voor een zware uithaal: “Acht jaar na de volksraadpleging en drie jaar sinds Boris Johnsons broddeldeal van kracht werd, kan geen ernstig mens nog beweren dat de Brexit goed was voor het VK, met minder kansen en verhoogde kosten voor verbruikers en bedrijven. Nauwere banden met de EU zijn niet alleen mogelijk, maar onmisbaar om de aangerichte schade terug te schroeven (...) De kiezers willen het, de ondernemingen hebben er nood aan, de volgende regering moet daarin slagen” (‘The Mirror’, 12 april 2024).

Leegloop

Tweede groot probleem voor Sunak is de leegloop van zijn parlementsfractie. In de paar weken voor de verkiezingen hebben belangrijke Lagerhuisleden hem de rug toegekeerd. Het meest opvallend was het vertrek van drie ministers: Graham Stuart (Energie en Internationale Handel), Robert Halfon (Bekwaamheid) en James Heappey (Defensie). Ruchtmakender was het aftreden van voormalig kanselier en partijvoorzitter Nadhim Zahawi, die Sunak opvolgde op financiën, maar zich onmiddellijk aansloot bij het front dat Johnson weg wou. Hij moest weg toen hij “vergat” een bijverdienste aan te geven. Nog meer heisa ontstond toen de keiharde brexiteer Natalie Elphicke van kamp wisselde omdat “conservatief vandaag een ander woord is voor onbekwaamheid en verdeeldheid” (‘The

UK News – Voice of America’, 9 mei 2024). Ook Dan Poulter stapte op uit woede over de falende NHS. Bovendien groeit in Noord-Ierland het ongenoegen bij de protestantse bondgenoten.

Dat betekent niet dat de rode loper is uitgerold voor Labour. De overstap van Elphicke is moeilijk te verteren voor de uiterst linkse groep Momentum. Eigenlijk winnen alle degelijke oppositiepartijen, ook de Groenen en de Liberaal-Democraten en zelfs de onafhankelijken naar gelang van de streek. En daarnaast was de UKIP-opvolger Reform nog niet klaar voor alle kiesgebieden. Als Nigel Farage opnieuw politiek actief wil worden, kan Reform een forsere hap uit de conservatieve partij nemen dan de 13 % die nu geschat wordt. Stronken bewegen zelden. Labour erft een geknot productieland, heeft de moslims voor het hoofd gestoten over de Gaza-oorlog, en moet hopen dat er verschuivingen komen in Schotland, weg van de nationalistische SNP.

Eigenlijk ligt heel Engeland aan het infuus. Maar ze weten het nog niet. Of zoals een oudminister zei: “Sunak isn’t being challenged only because no-one wants to own the failure” (BBC).

De Britse premier Rishi Sunak, “wiens Engels beter is dan zijn politiek genie”.

Heimwee naar Lord Peter Carrington (1919-2018).

Het blauwe ‘Schaduwkabinet’

door Peter Laroy, directeur
Liberas

Liberas digitaliseert publicaties die de recente geschiedenis van het liberalisme in Vlaanderen documenteren. Eerder dit jaar kwam het blad ‘Achter de schermen. ‘n Initiatief van het Schaduwkabinet’ online. Een interessant blad over een al even interessant politiek fenomeen.

Het gegeven waarbij een oppositiepartij een parallelle ministerraad in het leven roept ontstond in de Angelsaksische wereld. Begin de jaren 1970 waaide het over naar Nederland toen de sociaaldemocraat Joop den Uyl een dergelijk schaduwkabinet uitbouwde. In de Belgische politieke geschiedenis is het principe onlosmakelijk verbonden met de figuur van Guy Verhofstadt en diens Schaduwkabinet eind de jaren 1980.

Matig enthousiasme

Enigszins vergeten is evenwel dat ook in 1980-1981 tijdens de rooms-rode regering Martens IV (gevolgd door de regering Mark Eyskens) er een dergelijk liberaal schaduwkabinet actief was onder voorzitter Willy De Clercq. Ook toenmalig PVV-jongerenvoorzitter Verhofstadt was er overigens bijzonder in actief. Het doel bestond er naar eigen zeggen in om in te spelen op de politieke actualiteit, (maandelijks) naar buiten te treden door middel van een persconferentie, kritiek te leveren op het regeringswerk en alternatieve voorstellen te formuleren. Na goed een half jaar activiteit volgde een zelfevaluatie die als conclusie had dat er wat resultaten betreft sprake kon zijn van een ‘matig enthousiasme’.

In de regeringen Martens V, VI en VII (periode 17 december 1981-9 mei 1988) zat de PVV mee in de regering. Bij de daaropvolgende regeringsvorming werden de liberalen ondanks goede verkiezingsresultaten buitenspel gezet. De regering Martens VIII bestond uit christendemocraten, socialisten en de Volksunie. Liberaal kopstuk Guy Verhofstadt, voorheen nog vicepremier en minister van Begroting, Wetenschapsbeleid en het Plan, was diep ontgoocheld na de formatie. Hij bleef niet bij de pakken zitten en richtte een nieuw Schaduwkabinet op. Vijftien ‘schaduwministers’ verdeelden de bevoegdheden van dit ‘cabinet fantôme’, zoals de Fransen dit mooi betitelen: Guy Verhofstadt, Herman De Croo, Jacky Buchmann, André Kempinaire, Louis Bril, Jan Bascour, Francis Vermeiren, Lucienne Herman-Michielsens, Jacques Devolder, Rik Daems, Camille Paulus, André Denys, Marc Mahieu, Ward Beynen, Karel De Gucht. Ook partijvoorzitter Annemie Neyts sloot aan.

Organisatie

Net zoals voordien bestond de opdracht van het Schaduwkabinet erin het beleid van de regering van nabij te volgen, te beoordelen en alternatieven uit te werken in de geest van het beleid dat de liberalen voordien hadden gevoerd in de regering. Om dit praktisch te realiseren gingen er thematische werkgroepen aan de slag. Bij de lancering maakte Guy Verhofstadt zich sterk dat meer dan 200 mensen op topniveau konden worden ingezet. Er kwam een eigen secretariaat in de Handelsstraat te Brussel en ook een uitgave onder de titel ‘Achter de Schermen’.

Tussen 15 juli 1988 en 5 mei 1989 verschenen 14 nummers van het blad. Ieder nummer telde vier pagina’s en bevatte commentaren, diepgravende analyses en uitgewerkte grafieken. De publicatie weerspiegelde het gedegen en

soms vrij technische werk dat er ‘achter de schermen’ door het Schaduwkabinet werd verricht. Van juni 1988 tot maart 1990 werden bijvoorbeeld maar liefst 45 sterk onderbouwde teksten over alle mogelijke politieke thema’s afgeleverd: begroting, justitie, sociaal beleid, staats hervorming, migrantenbeleid, enz. Het in leven houden van het blad bleek op termijn iets te hoog gegrepen. In mei 1989 verscheen het laatste nummer.

Vernieuwing

Het Schaduwkabinet bleef volgens de bewaarde archiefstukken wel actief tot in de zomer van 1991. Of het geleverde werk doorsijpelt in het parlementaire werk en of de berichtgeving in de media effect heeft, valt moeilijk in te schatten. Wel is duidelijk dat enkele van de thematische subcommissies uit het Schaduwkabinet actief bleven binnen de liberale partij tot diep in de jaren 1990. Verder is het zeker ook zo dat thema’s en ideeën uit de periode van het Schaduwkabinet deel uitmaakten van Guy Verhofstadts visie op de politieke vernieuwing van het Belgische politieke bestel en het Vlaams liberalisme in diezelfde periode. Een meer definitieve studie kan hierover en over andere aspecten van het Schaduwkabinet ongetwijfeld verder uitsluitsel over geven.

Achter de Schermen is digitaal te raadplegen via www.liberas.eu. In diverse persoonsarchieven bewaard bij Liberis is informatie over de werkzaamheden van de twee liberale schaduwkabinetten terug te vinden.

Groepsfoto van het Schaduwkabinet (onvolledig) na afloop van het congres in mei 1988, met vlnr. Rik Daems, André Kempinaire, André Denys, Herman De Croo, Willy Cortois, Guy Verhofstadt, Annemie Neyts, Francis Vermeiren, Lucienne Herman-Michielsens, Marc Mahieu, Louis Bril, Karel De Gucht en Camille Paulus.